

sem hagyható említés nélkül a kötetnek az az érdekes fejezete, mely *Asszonyaink a nemzeti eszmék szolgálatában* címen egyes előkelő magyar nőknek a régibb korbéli politikai élethez való viszonyáról árul el kevésbé ismert eseteket. A hölgyek ilyirányú szerepe annak idején nemzeti szempontból oly hatásos volt, hogy a bécsi titkos rendőrségnek nem kis gondot okozott. Mindezekon kívül multunknak még számos részletére nézve nyújt okulást e becses mű, melyet éppen ezért szívesen ajánlunk olvasóink figyelmébe. V. M.

**Nagyborsai Farkas Klári : Kis embe-
rek nagy történései.** (Studium r. t.) Ezt a nem szerencsés, kissé erőltetett címet adta a szerző húsz apró elbeszélésének. A címlapon «novellák»-nak nevezi őket, pedig nem azok. Az igazi novella nagyobb szabású kompozíció részletesebb lélek- és környezetrajzon alapuló mesével. Ezek csak rajzok, vázlatok, életvagy hangulatképek. Sajnos, a napilapok tárcarajzai — mint Gyulai Pál sokszor megírta — nálunk tönkretették a novellát. A ráérőszakolt szűk keretben valósággal elnyomorodott s ma már épkezláb novellát kevesen tudnak írni s ha írnak, munkáikat regénynek szeretik nevezni.

Farkas Klári elbeszéléseiben jótollú írónak mutatkozik. Világfelfogását bizonyos melancholia, pesszimizmus jellemzi, a hitnek iránytűje mintha hiányoznék belőle. Leginkább az életnek bajai, szomorúsága, sokszor céltalan-
nak látszó kintlódásai foglalkoztatják képzeletét. A nő sorsát szerelmi csalódások, lemondás, szenvedés teszik szomorúvá, de a férfiaké sem különb, ők is csalódnak, zülленek, szenvednek.

Paula, ki szerelem nélkül lesz asszonnyá, csak leányában talál vigasztalást s ennek halála után csak abban a gondolatban, hogy leánya szeretett s rövid ideig mégis boldog volt (*Paula, Polett*), a nagyravágyó, hidegszívű asszony nem tudja megbecsülni, hogy férje imádja. fényre, pompára vágyik, de azt is hiába éri el s végül a Tisza hullámai közé menekül (*Bor Zsófia*). Az agg és nyomorogó színész kénytelen tréfás előadásokat rendezni, hogy éhen ne haljon (*Kacagó est*), a paraszt-férj nem dolgozik, hanem örökösen Pestre mászkál «hivatalért» (*Makkos Péter*), a másik süketét veri a feleségét s céda nőkre költi a pénzt (*Gazda nélkül*).

Ime a szerző témáit Szeretnők, ha legközelebbi kötetében jobban bele-

markolna a sokrétű emberi életnek végtelen nagy téma-tömegébe s onnan derültebb, egészségesebb, több energiát sugárzó tárgyakat ragadna ki.

Ismételjük, hogy szerzőnk jó és finomtollú író, aki jól meglátja, amit szemügyre vesz, amint azt realiztikusan megrajzolt alakjaiból és miliő-rajzaiból látjuk (itt főként nyolc népies tárgyú rajzára gondolok). Realizmusa azonban nem önmagáért van, inkább csak eszközül szolgál neki. Művészi érzelme inkább a szimbolikus elmélyedés felé vonja. Sokszor nem is alakjainak és meséinek plasztikus kidomborítására törekszik, szereti a homályos, ködszerűen tovalebbben hangulatokat, az elmosódott alakokat és miliőket s ezekkel mint szimbolumokkal a mögöttük rejlő s örökké ismétlődő lelki mozzanatok, az emberi élet misztériumait akarja kiemelni és éreztetni.

Reméljük, hogy jövőre a rajzforma szűk kereteit el-elhagyva a nagyobb elmélyedést és kompozícióbéli művészetet kívánó novella-formával is megpróbálkozik, bizonyára sikerrel.

Szinnyei Ferenc.

**Türr Stefánia : L'opera di Stefano
Türr nel risorgimento italiano.** A firenzei fasiszta-nyomda szép kiállításában jelent meg most Türr Stefánia kétkötetes olasz nyelvű munkája édesapjáról. Garibaldi és Cavour nagy művének megteremtésében minden olasz és minden magyar ember jól ismeri Türr István olasz királyi altábornagy helyét. Türr Stefánia csodáló szemmel, szerető kézzel gyűjtötte egybe az altábornagy életére vonatkozó adatokat, okmányokat, leveleket és üdvözlő-iratokat; faksimilében tárva valamennyit előnkbe kedves gyermeki büszkeséggel: íme, nézzétek, ez az én édesapám! Ez a helyes büszkeség végigvonul az egész könyvön, meghatódásra és elismerésre készítetve bennünket a szerző iránt, hiszen nem minden nagyérdemű embert gondolnak így az utódok, holta után. Ami aprólékosságnak látszanék így a könyvben, a nagynevű apa lányának eléggé nem méltányolható érényévé válik.

Türr István életét megírta már magyarul hűséges barátja, Gonda Béla. Ebből az életrajzból tudja a magyar közönség a bajai kiváló fiú számos nagy cselekedetét és sok viszontagságát; Gonda művéből megtanuljuk szeretni az olaszok legnagyobb korszakát. Türr Stefánia olasz könyve viszont Magyar-

országot viszi közelebb most az olasz nemzethez, emlékeztetve arra, hogy az egységes Olaszország nagy épületében magyar katonai elme, magyar katonai vitézség és magyar vér is segített emelni a falakat. Az olasz nép nem hálátlan ezért, *Tüköry* Lajosnak, a Szicília megvételeben elesett ezredesnek például ma is van utcaja Palermóban; az újabb olasz nemzedéket azonban jó fizelmeztetni. Türr Stefánia ezt teszi s bizonyos, hogy szép munkája egyetlen olasz könyvtárból sem fog hiányozni.

A sokfelé harcolt szabadsághős vonzó regényalakként jelenítődik meg a könyvben. Hősnek, mélyen emberinek és építőszelleműnek ismerjük meg Türrt. Apró kis történetek mutatják, hogy mindig a magasabbrendűség mellett állt a lélektanilag legnehezebb pillanatokban is, bosszú és kicsinyesség sohasem vezette. Mesterien írja le többek között Türr Stefánia, hogy apja naperelyi kormányzó korában miként szerelt le négyszáz, bosszút kívánó halászt, kiket a Bourbon-uralom alatt bebörtönöztek és összeverték. «Garibaldi csapatai nem lehetnek olyan aljasak, mint a borboniei emberek!» Ilyen tarkító epizód sok adódik a könyvben, a hű arcéphez kedves árnyalat valamennyi.

A magyar emigráció munkájában élénk része van Türr Istvánnak; sajátos itt, hogy az olyan magyarok, mint Kossuth, Teleki László, Klapka, Türr franciául leveleztek egymással.

Egy pár szép lap Magyarország forró szeretéről tesz bizonyosságot az első kötetben; a dunai hajón a magyar föld lelkeről beszél leányának a hetvenöt éves híres katoná, érzik szavából, hogy bár idegen ország adott dicsőséget és rendkívüli megbecsülést neki, utódaiban sem akar elszakadni szülőhazájától. 1927-ben Nádudvaron jár Türr Stefánia, a Tormay-birtokon, itt új ösztönzéseket kap munkájához az «eroína nazionale»-tól, a *Libro Proscritto* szerzőjétől. Ez a feladat: apja emlékéni azt a mai magyar nagy ügyet szolgálni szakadatlan propagandával.

A második kötet felét üdvözlőlevelek fakszimilái teszik ki, melyeket 1925-ben, Türr István születésének századik évfordulóján kapott a szerző a fasiszta Olaszország minden vezető emberétől. Valóságos grafológiai gyűjtemény ez, mely megfogja a mai olasz könyvolvasókat; most élő nagyembereik írásaihoz másutt aligha férhetnek

ekkorá tömegben hozzá. A jelennek szóló érdeklődés ezzel a dicsőséges közelmúltat, Türr István megismerését is szolgálja. *Kilián Zoltán.*

Dr. Radó Polikárp: A kereszténység szent könyvei. II. Ujszövetség. (Szent István könyvek 64—5. sz. Budapest. 1929. 309 l.) Igazában egy a Katholikus Szemlében közölt bírálat terelte rá figyelmemet Radó dr. fenti című könyvére, melyet csakhamar sikerült megszereznem és nagy érdeklődéssel végigolvasnom. A Szentírás-tudomány — mint e könyv is mutatja — nem merőben irodalomtörténet, ha csak ez volna, nem volna helye a teológiai tudományzakok között; hanem azáltal válik teológiává, hogy vizsgálódásában kánont, inspirációt és ezek dogmatikai folyományait állandóan szembe előtt tartja, ezek irányító szempontjait is egészen magáévá teszi.

Nem utolsó vizsgálódási szempont a Szentírás-kutató számára az sem, hogy minden szent könyvnél különbséget téve tartalom és forma (gondolat és kifejezés) között, vajjon fölfogásában az inspiráció csak a tartalomra szorítkozik-e (inspiratio realis) vagy pedig a kifejezésre: műfaj-, szerkezet-, stílus-, nyelvre is kiterjed (inspiratio realis et verbalis organica). Az előbbi a molinisták, az utóbbi a thomisták álláspontja. A szerző, amint könyvéből kiolvasom, a molinista felfogást teszi magáévá.

Ezen szempontok előrebocsátása után lássuk e klasszikus munkának először rövid tartalmát, azután a szorosán vett kritikáját.

Ami a tartalmát illeti, a könyv négy fejezete közül az első a *synoptikusok* műveit öleli föl és szól az evangélium-műfajról, Máté, Márk, Lukács evangéliumáról (anyagelrendezés, nyelv, stílus, hitelesség stb.), majd az Apostolok Cselekedeteinek könyvéről és végül a *synoptikus-kérdésről*. — A második fejezet az *újszövetség lenélirodalmát* tárgyalja: első felében Szent Pál fogság előtt, fogság alatt és fogság után írt leveleit, második felében a «katholikus» leveleket. — *Szent János írásai* címet viseli a harmadik fejezet és a szentjánosi kérdés megoldása után a negyedik evangéliumot, Szent János leveleit és a Titkos Jelenések könyvét vizsgálja. Végül a negyedik fejezet az ó- és újszövetségi könyvek rövid *kánontörténetét* adja.

De mi teszi e könyvnek igazi érté-